

Livsglede

1/ 2004

MEDLEMSBLAD FOR MOMENTUM · FORENINGEN

FOR ARM- OG BENPROTESEBRUKERE

På ski
uten ben

God påske!

Bekväm, Lätt att anpassa, Högsta kvalité

TRUSTEP

Funktionellt bästa
fot/ankel system

- komfortabel
- anpassningsbar
- hållbar
- 22-31 cm

TRUPER

Fot/Ankel system
för barn & små vuxna

- kraftfull design
- snygg kosmetik
- växbar
- 16-21 cm

CPI
College Park Industries
erimed

erimed international Box 5028, 141 05 Huddinge
Tel 08- 449 56 50, Fax 08- 646 47 67
info@erimed.se

LIVSGLEDE 1/2004

Utgiver: MOMENTUM,
Postboks 49 Skøyen 0212 Oslo.
Utkommer 4 ganger årlig.

Layout: Grafisk Form AS, NRF 34
Trykk: Wisa Grafisk as

STYRET I MOMENTUM
Kontakt en av oss i styret - vi står til din disposisjon:

Nils-Odd Tønnevoll
Styreleder/program&prosjektansvarlig,
lår/leggprotesebruker
Dorthea vei 1, 0287 Oslo
E-post nils@connectum.no
Tlf 22 44 87 97, 92 20 16 26

Elin Holen
Nestleder/medlems&økonomiansvarlig,
lårprotesebruker
Gamle Drammensvei 241, 1383 Asker
E-post elinholen@hotmail.com
Tlf 66 78 78 18, 99 01 66 92

Helge Borgevad
Likemannskoordinator, armprotesebruker
Øvre Fagerli vei 11, 3410 Sylling
E-post helge.borgevad@selvaag.no
Tlf 32 85 64 26, 90 16 26 81

Kjartan Haugen
Idrettskontakt, leggprotesebruker
Lybekkvn 37 C, 0770 Oslo
E-post kjartan.haugen@tandbergstorage.com
Tlf 22 49 29 60, 90 57 86 15

Kristin L. Lesser
Prosjektansvarlig, leggprotesebruker
Birger Olivers vei 12 A, 1176 Oslo
E-post klinnles@online.no
Tlf 22 29 71 75, 93 06 67 78

Lillian Perret
Sekretær/rekrutteringsansvarlig, lårprotesebruker
Dronningensgate 80, 8006 Bodø
E-post symask@tiscali.no
Tlf 75 52 03 67, 91 76 11 81

Elsa S. Solberg
Rettighetsansvarlig, hofteprotesebruker
Fagerstad Hageby 18, 7620 Skogn
Tlf 74 09 97 76, 99 51 41 12

Internett:
www.momentum.nu

Medle mskapskategorier (2004):
Hovedmedlem (for protesebrukere) kr. 200.-
Familemedl.(en bruker og en el. fl. i husstanden) kr 300.-
Støttemedlem (påførende og fagpersonell) kr. 100.-
Bedriftmedlem (leverandør / verksted) kr. 1.000.-

Gaver mottas med takk!

Annonser:
Vennligst kontakt
Nils-Odd Tønnevoll tlf. 22 44 87 97,
faks 22 44 33 19 eller nils@connectum.no
for nærmere informasjon.

Bankforbindelse:
BNbank, kontonr. 9235.17.01406

KOMMENTAR

Gjennom våre gode krefter i Trøndelag tok vi opp vårt ønske om "Fritt Verkstedsvalg" med dekning av reise og oppholdsutgifter på lik linje med det allerede innførte "Fritt Sykehusvalg" med FFO og dernest Fylkestrygdekontoen i Nord-Trøndelag. De har stilt seg positive til saken (i den grad det betyr noe) og saken er nå til behandling i Rikstrygdeverket.

Alle som har hatt noen befattning med det offentlige vet at ting ikke skjer over natten. Man må smøre seg med tålmodighet. Og det er greit. Opptil et punkt - vi har ikke allverdens med tid for vi har bare ett liv! Dette er en fanesak og dette skal vi ha gjennom - kort og godt! Så snart vi har avdekket hvor saken står i Rikstrygdeverket vil vi (les: Styret i Momentum) be om et møte, sannsynligvis sammen med FFO, bli orientert om saken fra RTV-hold og fremlegge våre synspunkter. Vinner vi ikke frem har vi en "Plan B" klar. Seieren skal bli vår!

Nok om det! Det nærmer seg påske med stormskritt og for noen står skiturer høyt på agendaen. Selv foretrekker vi ikke å oppsøke snøen, men fryde oss over at snøen endelig begynner å forsvinne fra gater og streder og vi igjen kan ferdes trygt. uten fare for å skli hverken forover eller bakover. Vi gleder oss over å kunne skifte ut støvletter, tunge støvler og vintersko til fordel for lette sko og tynne strømper. Men hver sin lyst, for mange her nord er skigåing en kilde til stor glede. Det heter seg at skisportens vugge stod i Norge. Noen hevder tilogmed at Nordmenn er født med ski på beina. Om vi er født med ski på protesene kan man derimot lure på. Odd Børretsen har sikkert en mening om saken...

“Du kan hvis du vil. Begrensningene sitter i eget hode.”

Det er imidlertid liten tvil om at skigåing kan være en kilde til flotte naturopplevelser og for noen gir skiløping et utløp for sportslige utseielser vinterstid. Nå som vi er på full fart inn i påsken er skiturer fristende for mange. Kanskje er det ikke like mange skiløpere blant protesebrukere som blant befolkningen ellers? Vi vet ikke, men vi tror ikke det. Som protesebruker krever skiløping ekstra inn-sats og det fordrer i mange tilfelle spesialprotese. Hvis du som leser dette selv vil eller kjenner noen som vil gå på ski, men ikke tror det er mulig, les videre. Det umulige er mulig, men det "umulige" tar kan hende lengre tid". Cato Zahl Pedersen, dobbelt armamputert og Momentum-medlem, vet "alt" om dette. Han har vunnet mange gullmedaljer i alpint og gått uten armer til Sydpolen! Med riktig tilpasset utstyr, motivasjon og trening kan mange protesebrukere gå på ski og ha glede av det.

På forsiden og på side 6 og 7 i dette bladet kan du både se og lese om at det er mulig å gå på ski uten ben. Våre medlemmer Kjartan Nesbakken Haugen i Oslo (avbildet på forsiden og side 6-7) og Harald Lybekk i Valdres (avbildet på side 6) driver skiløping på et nivå som er uaktuelt for de fleste protesebrukere, men de viser at det er mulig. Av deres erfaring kan du lese hva som skal til for å få kunne å gå på ski. Uansett om du har tanker om å komme deg på ski, ta gull eller ikke er deres historier inspirerende lesning.

Inspirerende og informativt er også mye av det andre du kan lese om i dette nummeret. Kos deg med det.

God påske!

INNHALD

Leserbrev / Verd å vite s. 4/5
på ski uten ben s. 6
Førjulsweekend s. 8
Gåskolen lever opp til navnet s. 10
Legger tilrette for et aktivt liv s. 12

Ny høydereregulerbar støtdemper s. 14
Kjersti klagar ikkje s. 16
Lever med et smertefantom i foten s. 18
Program våren 2004 s. 21

Leserbrev brev brev

LIVSGLEDE MOMENTUMS - MOTTO

Jeg har uheldigvis mistet mine to kjære bein på grunn av årefortetning, men utmerket erstattet ved hjelp av proteser fra ortopedene ved Østo her i nærheten av Hamar, så «ganglaget» er nesten beholdt.

Hvem er så jeg? Jo, mann født i 1918 i Øvre Rendal i Nord-Østerdal. Vokste opp i Nord- Gudbrandsdal og fartet så rundt i landet med jobber i transportsektoren først ved NSB i 30 år siden i Godssentralen a/s i Oslo og endelig i Linjegods a/s med stasjon i Hamar, hvor jeg så ble pensjonist og nå bor.

Jobben har i alt vesentlig bestått i kontortjeneste og har således ikke krevd store fysiske anstrengelser, så mosjon til vedlikehold av kropp og sjel - fysisk velvære - måtte skaffes på andre hold. Stort sett har det foregått med skiidrett, fotball og friidrett i ungdomstiden uten at det resulterte i noen mester verken i NM, VM eller OL. Den høyeste utmerkelse i så måte begrenser seg til vinner av 16-årsklassen i et landsrenn i Hornindal som representant fra middelskolen med skihopp på 56 m og 62 m i 70-metersbakke - ganske stort det i 1934!

Siste verdenskrig satte selvsagt også en effektiv stopper for idrettskarrieren med idretts - streiken. Dessuten ble hoppsskiene byttet mot en geitost og en kilo smør, andre spennende oppgaver som dukket opp, bl.a. giftemål bidro til at interessen fort måtte vies andre spennende gjøremål. Dog har idretten vært min store hobby hele livet, men mest på det administrative plan.

Mosjon og tanken på å holde kroppen i form har vært en klar ledetråd gjennom livet, med tur i skog og mark sommer og vinter, hyttebesøk med vedlikeholdsarbeid, bærplukking, fiske vedsjau osv. og arbeidsoppgavene som følger med eget hus og hage ikke minst. Gåtur til og fra jobben, bruke trappen istedenfor heis, mener jeg har holdt fysikken i bra orden, så bra at man så frem til en hyggelig pensjonsalder i syttiåra.

Men alle gode forsetter til tross, bra fysikk etter egen mening, og tross de gode ønsker om en hyggelig pensjon opplevde man den ene skuffelse etter den annen. Etter et par år inntraff hjerteinfarkt to ganger, prostataoperasjon, hjerteflimmer et par ganger, åreskift av tre årer som fører blod til hjertet, og så amputasjon av begge beina p.g.a. årefortetning.

Bitre refleksjoner over en ille skjebne og miste troen på et videre brukbart liv kunde kanskje bli resultatet. Men jeg tror jeg er optimist av natur, og med et solid og hjelpsomt helsevesen i alle faser har jeg funnet ut at livet alltid går videre meget bra også selv med visse fysiske modifikasjoner. Medlemskap i MOMENTUM (foreningen for protesebrukere) med sitt motto om «livsglede»

og «likestilling» og det artige og utbytterike samvær som oser av glede over livet tross sine handicap gir inspirasjon. Den aller største inspirasjon og troen på fremtiden er dog å få være hjemme sammen med kona og få hjelp til vedlikehold og renhold av alle mine hjelpemidler, matstell og omsorg, hjelp fra familien for øvrig, og ikke minst samvær og kontakt med gode venner.

Ja, hvorfor ikke glede seg over livet uansett hvilke problemer som dukker opp. «Smil til verden og den smiler tilbake» er en bra lærdom. Det er tungt når avgjørelsen faller om å miste lemsdeler, men glede over å oppdage at uutholdelige smerter er borte. Riktig nok er det litt av en tålmodighetsprøve å trene seg til å gå som folk flest - man har nok vokst fra og glemt toårsstadiet!

Men det er aldri så galt at det ikke er godt for noe, man slipper å klippe tånegler!

*Hilsen
Gustav Otnes, Hamar*

VERDT Å VITE

Avanserte barneproteser fra Össur

Barns slitasje på klær og sko er en god indikasjon på hvordan deres hverdag er. På en helt vanlig dag kan belastningen på en barneprotese være på samme nivå som hos en proteseidrettsutøver.

Össur's omfattende erfaring med proteseføtter, liners og kneledd er brukt for å tilgodese barns spesielle krav til funksjon og slitestyrke. Dette resulterte i Össur Junior – en komplett oppsetting protesekomponenter spesielt utviklet for barn og som dessuten ble tatt frem i samarbeid med barn.

Össur Junior består av:

- Iceross® silikonhylser i 2 varianter: Dermo og Stabilo
- Icelock® 700 hylselås
- Total Knee® protesekneledd
- Flex-Foot® protesefot

Kontakt Össur Nordic +46 18 18 22 00 eller besøk vår hjemmeside www.ossur.com for mer informasjon.

Øverst: Össur Junior - en komplett oppsetting protesekomponenter spesielt utviklet for barn - i samarbeid med barn.

Under: LP Vari-Flex

T.h. LP Ceterus & Ceterus Standard

Med bil i Norge -dersom du har parkerings-tilatelse.

Dersom du har parkeringstillatelse, kan du benytte handicap-parkering. Tillatelsen gir rett til å parkere på reserverte plasser, merket med offentlig trafikkskilt. Det er ingen tidsbegrensning, og heller ingen parkeringsavgift. Dispensasjonen gir også rett til å bruke private merkede handicap-plasser, f.eks. ved butikker.

Avgiftsfritak bare gjelder på offentlige områder. Det er ingen gjennomført ordning på privateide eller privatdrevne parkeringsområder. Det kan være vanskelig å skille mellom private og offentlige parkeringsområder. Studer skiltingen nøye - særlig informasjonsskilt ved innkjøringen til området. Viser skiltet at hele området er avgiftsbelagt for alle, må også den som har parkeringstillatelse innrette seg etter dette. Offentlige handicap-plasser er skiltet med hvit P på blå bunn, sammen med rullestolsymbolet som underskilt.

NB! Les skiltene nøye før du parkerer bilen. det er for sent å komme etterpå å si at du ikke så eller misforsto skiltingen.

Bomstasjoner / bomringer

Funksjonshemmede med parkeringstillatelse får fritak for avgift i bomringen i Oslo, Bergen og Trondheim. Fri abonnementsbrikke får en dersom en bor slik at en ofte reiser gjennom bomringen. Ellers må en vise parkeringstillatelsen i manuell luke ved passering. På enkeltstasjoner ellers i landet gjelder ingen fritaksordning.

Rabattordninger

På offentlige kommunikasjonsmidler gjelder vanlige regler for honnørrabatt, dvs. halvparten av ordinær pris. Alders- og uførepensjonister får honnørpris. Personer som har støtte til bil gjennom folketrygden, får moderasjon på ferger som trafikkerer riksnettet i Norge, - 50% moderasjon på enkeltbillett for bil med fører. Alle må legitimere sin rett til honnørbillett eller fergemoderasjon. Det en trenger av dokumentasjon fås på trygdekontoret.

Kjartan Nesbakken Haugen og Harald Lybekk er aktive skiløpere. Haugen er legg-amputert etter kreft, mens Lybekk er låramputert etter en traktorulykke. Begge er bevis på at det går fint an å gå på ski til tross for benamputasjon, hvis man vil.

TEKST: STIG INGE EIKEMO
FOTO: KJARTAN HAUGEN, HARALD LYBEKK

På ski uten

Gull i World Cup

Kjartan Nesbakken Haugen er ikke som andre skiløpere. Han vant årets World Cup i langrenn sammenlagt. Den legg-amputerte 28 åringen har vunnet World Cupen sammenlagt fire ganger. I tillegg har han to verdensmestertitler og gull fra Paralympics. Han mener hemmeligheten bak suksessen er god motivasjon og hard målrettet trening.

Haugen var en aktiv skiløper da han i 1993 måtte amputere den ene leggen på grunn av kreft. I begynnelsen så han for seg et liv i rullestol, men fikk etter hvert høre om mulighetene for å trene seg opp igjen. Han fikk støtte og hjelp til treningen, samt assistanse til å tilpasse proteser.

- Noen proteser passer bedre når man skal gå ski, såkalte sportsproteser. Selv har jeg to proteser jeg bruker når jeg går på ski. Den ene er tilpasset skøyting og den andre klassisk. For å kunne konkurrere blant de beste i verden må det mye trening til. Selv trener jeg på grensen av det kroppen min tåler, cirka 400 timer i året, sier Haugen.

Han er bekymret over utviklingen de siste årene. Det har nemlig blitt færre aktive skiløpere. Men han håper dette forandrer seg nå som Norges

Skiforbund satser på rekruttering. Haugen forklarer at det konkurreres innenfor tre klasser i langrenn; svaksynte, kjelke og de øvrige. Selv er han aktiv i den siste gruppen. Gruppene er lagt opp slik at man får en handicapprosent ut i fra sykdom eller amputasjon. Systemet er ikke ulikt det som brukes i golf, og gjør at det er mulig for idrettsutøvere med ulike amputasjoner å konkurrere sammen.

- Jeg oppfordrer andre med amputasjoner til å prøve seg på ski, men de må være innstilt på at det kan ta litt tid å få form og balanse. Et tips er å bruke så lette ski som mulig i starten. Selv liker meg godt ute i naturen og trener mye om sommeren også, blant annet jogging, sykling, rulleski og fjellturer. Det er i grunnen få begrensninger for protesebrukere, bare man trener og er målrettet, sier Haugen.

Aktiv skiløper

I 1988 ble Harald Lybekk låramputert etter en traktorulykke. Det var få som den gang trodde at han skulle bli så aktiv som han har blitt. Lybekk tar gjerne tre til fire lengre skiturer i uka, gjennom hele vinteren.

Han mener det er viktig med motivasjon, oppfølging og trening for å bli en god skiløper med amputert ben.

Etter ulykken for 16 år siden var han kraftig medtatt, og fokuserte på å komme til hektene slik at han overlevde. Ett år senere - på helsesportssenteret på Beitostølen - ble han fortalt at det var mulig å komme seg ut i sporet igjen. Som den aktive skiløperen han hadde vært før ulykken tente han på ideen.

- Jeg fikk mange gode råd og vink om hvordan jeg skulle gå frem. Siden jeg var kjempemotivert for å kunne gå på ski igjen begynte jeg å trene hardt, i tillegg til at jeg fikk spesialtilpasset en protese. Protesen ble tilpasset til skigåing ved at de på Sophies Minde kuttet røret på leggen med 2 centimeter og stivet av det kunstige kneleddet. Dermed ble tyngdepunktet flyttet, slik at frasparket ble bedre.

Under Ridderrennet fikk jeg dessuten et lynkurs i teknikk fra OL-mester Viggo Nordseth (red: han er også låramputert skiløper).

For noen år tilbake gikk Lybekk over 100 mil på ski i løpet av vinteren. Nå har han trappet litt ned, men det blir fortsatt tilbakelagt 35 mil i løpet av vinteren. Lybekk sier at han har stor glede av å gå på ski.

Jakt, fiske- og fjellturer er også en viktig del av fritiden, men mesteparten av

Motstående side, venstre:
Kjartan har nettopp mottatt gullmedaljen
i World Cup 2004 !

Motstående side, høyre:
Harald Lybekk hevder seg alltid blant de aller
beste i sin klasse. Her etter Ridderrennet på
Beitostølen 2002.

Til høyre:
Kjartan trener
sommer og vinter.
Her på isbre sammen
med sin Marianne.

En nytelse ved fjellets
badekar etter en varm
sommerdag.

ben

dagen går med til å være gardbruker.
Med både sau og pelsdyr blir det mye
arbeid.

- Jeg føler faktisk at jeg har et mindre
handikap når jeg går på ski enn når jeg
går til beins. Det er klart at det er let-
tere å trene seg opp om man er i god
form fra før, men alle bør prøve dersom
de er interessert i friluftsliv. Spesielt
synes jeg det bør satses mer på yngre
protesebrukere. Disse må få den nød-
vendige støtten, mener Lybekk. Han
sier folk som har spørsmål ikke må nøle
med å ta kontakt.

For mer informasjon kontakt

Kjartan Nesbakken Haugen
telefon: 22 49 29 60,
mobil: 951 25 196,
Sportskontakt og styremedlem i
Momentum
e-post:
kjartan.haugen@tandbergstorage.com

Harald Lybekk
telefon: 61 34 75 47,
mobil 951 25 196
Momentum-medlem (Valdres)

En dag i oktober kom det en hyggelig invitasjon i postkassa mi;
Førjulsweekend i regi av Momentum. Det vil jeg være med på tenkte jeg, og det samme hadde 28 andre tenkt. Weekenden fant sted 7- 9. november 2003, på Rainbow Vetre Hotell i Asker.

Førjulsweek

Av BJØRG NODELAND

Lystenning

Vi var vel nokså likt fordelt med brukere og pårørende som ble hjertelig mottatt av Momentums styreleder Nils-Odd Tønnevold etter hvert som vi ankom hotellet på fredagen. Den som kom lengst vestfra, Oddny Våge, ble bedt om å tenne lyset. Nils-Odd gav noen betraktninger omkring det å spre livsglede og lys. Han påpekte at det er viktig at vi i vår situasjon ikke henfaller til klaging og sutring, men er saklige og positive. Han mente også at det er et tankekors at de fleste støtteforeninger har navn som ofte er negativt ladet, og minner en om sine skavanker, men ikke Momentum. Dette er et bevisst valg av navn, for Momentum er latin og betyr "Bevegelse fremover".

Balansegang

Det er bedre å se fremover enn å se bakover. Historien har skjedd, det er fremtiden vi kan gjøre noe med, ...for det er nemlig bedre å tenne et lys enn å forbanne mørket. Dette var gjennomgangstonen i hele talen, tenk positivt, vær åpen, se ting i perspektiv, stå sammen. Han las også opp en fin "bønn" av en ukjent forfatter:

Kjære Gud

gi meg sinnsro til å akseptere det jeg ikke kan gjøre noe med,

gi meg mot til å gjøre det jeg kan,

gi meg visdom til å forstå forskjellen.

Etter enda en god del "visdomsord" og fakta ble vi bedt om å presentere oss selv. Dette er en fin måte å bli bedre kjent på, og for mange er det kanskje første gang de har fortalt "fremmede" om seg selv og sin egen situasjon.

Vi hadde også fått besøk av to hyggelige damer fra Kysthospitalet: Anne Berit Flaaten og Velaug Walle. De var interessert i å lære mer om amputerte. Vi fikk også besøk av ortopediingeniør Karl-Tomas Lyngroth.

Etter presentasjonsrunden var det klart for middag. Vi fikk en fortreffelig middag, servert i en egen salong, slik at vi kunne sitte å snakke sammen utover kvelden. Men de fleste tok en tidlig kveld for å være Fit for Fight til lørdagens program.

Hvordan bli en fornøyd protesebruker?

Vi startet lørdagen med en god frokost før vi møttes i kursrommet kl.09.30.

Her ble vi ønsket velkommen av Elin Holen, nestleder i Momentum. Hun startet med å sette på livlig musikk og oppfordret oss alle om å reise oss og klemme hverandre – et populært tiltak som vakte latter og smil. Men før vi gikk videre i programmet skulle lyset tennes, av den som kom lengst syd fra, og det var undertegnede.

Så orienterte hun om dagens program og vi ble informert om tema for gruppearbeid før vi ble inndelt i grupper.

Tema 1: Hva kan jeg selv gjøre for å bli en fornøyd protesebruker?

Her hadde gruppene mange fellesnevnerer så som:

God hygiene (bruke mild, ph-nøytral sæpe) er viktig for holde huden sunn og motstandsdyktig mot sår.

Erfaringsutveksling (her er Momentum viktig)

Hold kroppen i form med enkle øvelser eller trening. (Her etterlyser vi info om treningssteder for brukere).

Spis sunt og hold jevn vekt er viktig for å ha en stabil stump.

I det store og hele er det viktig at vi har vilje og pågangsmot og at vi stiller spørsmål og krav.

Tema 2: Hva ønsker jeg av min ortopediingeniør?

Her var det informasjon og en informativ dialog som var det store ønsket.

Hva finnes det av proteser som vil passe for meg? Ønske om bedre tid til å diskutere.

Kanskje en liten utstilling av forskjellige protesetyper kunne være en idé.

Etter at gruppene hadde fremlagt sine

synspunkter i plenum, og vi hadde debattert emnene var det tid for lunsj. Kl. 14.00 møttes vi igjen for åpen debatt og erfaringsutveksling med brukertips. Elin hadde tatt med en del av sine brukerting, og vi fikk informasjon om aloe vera produkter og plaster. Her var spørsmålene mange, og vi var mange som fikk noen gode tips.

Vi fikk også studere de forskjellige spesialprotesene hun pleide å bruke. Disse var nok beregnet på yngre brukere enn de fleste av oss som var tilstede, men det

end i Asker

er interessant å se hva som finnes, og det er jo lov å komme med ønsker.

Vannpolo & festligheter

Svømmebassenget var reservert for oss fra kl. 15.30, så nå var det bare å finne frem badetøy og hive seg uti.

Og så var det klart for vannpolo. Det ble en ganske livlig kamp. Dommeren fikk klar beskjed om å glemme alt som heter regler. Vi delte oss inn i to lag og det laget som først har 10 mål har vunnet. Og når kampen var over, etter ca. 40 minutter var det deilig å kunne leske seg med fruktdrink og frisk frukt på bassengkanten.

Nå var det deilig å kunne trekke seg tilbake til rommet og slappe av før vi skulle møtes til forfriskninger i baren og deretter innta festmiddagen.

Vi fikk servert en nydelig 5-retters middag som var komponert av Elin i samarbeid med et dyktig kjøkken. Og drikke som ble anbefalt til maten smakte fortreffelig.

Vi hygget oss i flere timer, og det ble sunget skålevise for flere av de tilstedeværende.

Søndagen var det frokost og utsjekking så var vi klar for avreise.

Styret i Momentum har klart det igjen!! En utrolig vellykket weekend for oss medlemmer.

Takk skal dere ha.

Mennesker uten egne ben kan gå, de også. Den 41 år gamle Nils-Odd Tønnevold, med to proteser innenfor dressbuksen, er ett av mange bevis på dette. Dessuten er han en av mange som gleder seg over at den såkalte Gåskolen ved Aker universitetssykehus faktisk lever opp til sitt navn.

Tekst: F. DAHL

Foto: HANS H. REINERTSEN

Momentum-medlem og protesebruker Nils Anders Hellberg (prosjektleder i Statsbygg) blottet sin høyteknologiske legg.

Gåskolen lever opp

Tønnevold er styreleder og en av ildsjelene i Momentum, foreningen for arm- og benprotesebrukere. Selv lærte han å gå for annen gang i livet lenge før Gåskolen kom på beina. Men han har sett hvordan denne skolen har gitt andre «benløse fugler», som han kaller de benamputerte, noen nyttige puff i ryggen.

- Benamputerte som har vært gjennom Gåskolen kommer seg raskere på beina, har bedre balanse, kan gå lengre og fungere mye bedre med proteser enn de som ikke har fått dette tilbudet, sier Tønnevold.

Han snakker altså om en hjelpende hånd, så å si, til benamputerte. Men også om en hjelpende hånd til samfunnet i sin helhet, for hør hva han videre sier:

- Resultatet er at denne gruppen mennesker blir mer selvhjulpne, færre går over på uføretrygd og flere vender tilbake til jobb raskere. Livskvaliteten blir bedre og trygdens utgifter mindre.

Tønnevold har intet i mot å bli tolket dit hen, av politikere og andre, at han vil være takknemlig for ethvert bidrag til en videreutvikling ikke bare av Gåskolen, men også av lignende tiltak rundt om i landet. En håndfull sådanne er allerede i virksomhet, dels basert på Gåskolens modell.

Det er bare to-tre år siden Gåskolen fant

sin nåværende form. Skolen er et tilbud til både nybegynnere og folk som lenge har benyttet benproteser. Typisk er at en benamputert møter opp 12 ganger, med en ukes mellomrom, og utfører ulike former for trening.

En nylig undersøkelse gir dokumentasjon på at Gåskolen fungerer i tråd med forutsetningene. En vinteraften for noen uker siden, onsdag 11. februar, ble resultater av undersøkelsen presentert i nærvær av innpå et halvt hundre personer i de benamputertes miljø. Blant de fremmøtte var protesebrukere, pårørende, fysioterapeuter og andre fagfolk.

Etter noen innledende ord fra Tønnevold, fortalte seksjonsoverlege Per J. Lerud at fysioterapeutene Marta Klontje og avdelingsoverlege Ulf Slundgård, nå pensjonister, hadde vært sentrale personer bak opprettelsen av forløperen til hva som senere ble til Gåskolen.

- Alle de samarbeidspartnerne vi ser rundt oss her i dag, og noen til, har vært pionerer, initiativtagere og viktige medspillere, sa Lerud.

Han fortalte at Gåskolen i utgangspunktet var basert på en stor grad av idealisme, men at det snart viste seg nødvendig å hente inn penger utenfra.

- Vi fikk støtte fra Sophies Mindes Legater og senere fra Stiftelsen for Helse og Rehabilitering, det vil si tippe-midler, sa Lerud.

Fysioterapeutene Elisabeth Bø og Jette Schack redegjorde for behandlingsopp-
legget ved Gåskolen og for resultatene
av undersøkelsen. Ett eksempel fra
resultatbunken: En typisk pasient
hadde en maksimal ganghastighet på
0,9 meter pr. sekund (54 meter pr.
minutt) før trening ved Gåskolen, en
hastighet som etter gjennomført skole-
gang var kommet opp i 1,02 meter pr.
sekund (61,2 meter pr. minutt).

*Preben Bjørn - Hansen. Momentummedlem
og protesebruker (amputert hhv. lår og legg)
Svært oppegående befrakter i Bergesen d.y.*

til navnet

Tørre tall på papiret, ja vel, men ikke
uten betydning for en benamputerts
livskvalitet. Bø og Schack satte tallene
i et visst perspektiv ved å vise til infor-
masjon om at trafikklys i Norge er inn-
stilt med utgangspunkt i en ganghas-
tighet på 1,2 meter pr. sekund.

De to fysioterapeutene og seksjons-
overlege Lerud ble - mens smørbrød,
kaker og kaffe kom på bordet - over-
rakt hver sin blomsterbukett av
Momentum-leder Tønnevold, som leg-
ger vekt på å vise takknemlighet over-
for folk som bidrar til å gi benamputer-
te en bedre hverdag. I tråd med dette
ble også en mann fra tilhørernes rek-
ker, ortopedi-ingeniør Sverre J. Olsvik,
kalt frem for å bli takket med blomster.
Olsvik er leder av Norske Ortopedi-
Ingeniørers Forening, altså frontfigur
for en gruppe fagfolk som benamputer-
te har en særdeles lett forståelig grunn
til å sette pris på. Hør denne forkla-
ringen fra Tønnevolds munn:
-Det er dem som lager beina til oss.

Ifølge Tønnevold finnes det nå rundt
5000 benamputerte i Norge, og det til-
kommer årlig rundt 500 nye sådanne.
Momentum-lederen sier at rundt 80
prosent av tilfellene har bakgrunn i
blod- og karsykdommer, ofte fremskyn-
det av faktorer som røyking og diabe-
tes, at 10 prosent skyldes ulykker, mens

kreft og dysmeli er årsak til hver sine 5
prosent.

Tønnevold går omkring i hverdagen
nær sagt som om intet skulle være
skjedd med ham. Her forteller han hva
som skjedde, og om sin glede over det
tilbud Gåskolen nå representerer:

- Jeg har selv to benproteser som følge
av en påkjørsel for 17 år siden, og den
gang manglet et strukturert opplegg for
rehabilitering av amputerte. Jeg er vel-
dig glad for at det nå blir mye lettere for
andre benløse fugler å komme seg raskt
på beina. Det betyr alt.

Legger tilrette for et aktiv

Tekst: STIG INGE EIKEMO
Foto: BRECHT-FOTO

Mange betrakter det å miste en lemsdel, som slutten på et aktiv liv. Hos ortopedileverandøren Drevelin i Bergen gjør man noe med dette. Drevelin bringer kundene tilbake til en aktiv hverdag.

Den nye protesteknikken bygger på Daglig leder Rolf Christensen forvalter 145 års kompetanse i Drevelin. Men ingen må tro at noen i selskapet ser seg tilbake. Hos Drevelin satses det på det ypperste innen høyteknologi for å gi kundene best mulig livskvalitet. Christensen har mange eksempler på at ingen ting er umulig selv om man har mistet en kroppsdel. Drevelin har kunder som er aktive innenfor både kampsport og jakt. - Det må ikke bli begrensninger på livet om man mister et eller flere lemmer. Det er viktig å være målbevisst. Man må søke assistanse, sette seg mål og få rett utstyr. En av våre kunder kjører trailer nedover kontinentet, selv om begge benene er amputeret. Dagens proteser legger til rette for en aktiv livsstil.

- Majoriteten av det norske folk bare har sett det på TV, sier Petter Christensen, sønn til Rolf Christensen.

Ny teknologi

Hos Drevelin fokuseres det på fremtidsrettede materialer som karbon. Dette gjør protesene både lette og solide. Bevegeligheten økes og hverdagen gjøres enklere for kundene. Selskapet opererer ikke bare innenfor proteser, men er en totalleverandør innenfor ortopedi som også satter sterkt på ortoser, korsetter og spesialfottøy.

- Utviklingen innenfor ortopedi har vært sterk de siste årene. Ny teknologi gir et bedre resultat enn det som tidligere var mulig, sier Rolf Christensen. Han forteller videre at Drevelins strategi er å være i forkant av utviklingen og dermed tilby markedets beste løsninger. Drevelin har investert kraftig i spissteknologi.

Femte generasjon Christensen i Drevelin

Petter Christensen (33) er femte generasjon Christensen som arbeider i Drevelin. Han er markedsansvarlig.

Unge Christensen brøt med de sterke familietradisjonene når han valgte Handelshøyskolen BI og markedsføring i stedet for ortopedingeniør som generasjonene før han.

Men Christensen hadde fått ortopedi i blodet, og valgte etter hvert å utdanne seg innen ortopediteknikk. Nå arbeider han både med å fremstille proteser, i tillegg til markedsføring. Han mener kombinasjonen er viktig.

- Jeg er ikke sikker på når jeg begynte å arbeide hos min far, men jeg hjalp til med å koste i lokalene allerede i syvårsalderen. Når man vokser opp med ortopedi så tett inn på livet, er det bare naturlig at man får et nært og kjært forhold til det.

Han gleder seg til å gå på jobb hver eneste dag. Spesielt tilfredsstillende synes han det er å kunne hjelpe mennesker til å få et bedre liv. Det er tydelig at både far og sønn deler interessen for ortopedi.

- Dette skulle borge for at Hordalands største ortopediske leverandør går fremtiden trygt i møte, humrer den eldre...

t liv

Selskapet bruker en såkalt T-ring til å scanne foten eller armen og overføre et 3D bilde til dataen. 3D-bildet behandles deretter ved hjelp av et program for å fremstille en protese.

- Satsingen på teknologi gjør faglig oppdatering viktig. Medarbeiderne må til en hver tid være oppdaterte, slik at vi kan ligge i tet, fortsetter Christensen.

Drevelin flyttet i fjor inn i nye lokaler. De nye lokalene er spesialdesignet med tanke på å oppnå en optimal interaksjon mellom ansatte og kunder. Produksjonen har også blitt mer effektiv og mer fleksibel, sier Rolf Christensen.

Motstående side:

«Laget» som arbeider for vårt beste. Fagkunnskap, erfaring og godt håndverk er viktige elementer i å skape gode proteser.

Til høyre:

Rolf Christensen og sønnen Petter i Drevelin.

Nå er den her, høydereguleringen som benamputerte protesebrukere har etterspurt så lenge. Xtender er navnet på modulen en norsk bedrift har utviklet for å tilby benamputerte muligheten til selv, når som helst, å kunne regulere høyden på sin protese.

kvaliteten på denne protesen holdt likevel ikke mål. Nå har Magne fått muligheten til å bruke Xtender, og forteller at den er både stabil og god. Nå er han mye mer ute i skog og mark, og er ikke redd for en sparktur på holkeføre eller en skitur når sjansen byr seg. Det er veldig flott å gå på ski med Xtender, forteller Magne. Ved slike anledninger må kneet være stivt. Magne forteller at han vet å sette pris på livet, og nå skinner sola på Stokmarknes..

Magne mener at Xtender er revolusjonerende for aktive brukere. Det skal ikke være store skråbakken i mot, før

Ny høyderegulerbar stø

Tekst: STEINAR OLSEN

Foto: S.OLSEN, TOR J. JENSEN, A. JUUL

Fornøyd bruker

Magne Hansen fra Stokkmarknes forteller en dramatisk historie når han erindrer hendelsen som gjorde ham til protesebruker for 6 år siden. Han mener selv at han koblet ut hodet i stedet for snøfresen da han var ute for å lage skiløyper for det lokale idrettslaget. I den dype snøen tok fresen tak i benet hans og dro det med seg inn. Magne fikk uante krefter i øyeblikket, og hadde heldigvis mobiltelefonen lett tilgjengelig slik at han klarte å ringe legevakta. Vakthavende lege torde ikke å løsne Magne fra fresen i frykt for at han kunne blø i hjel. Det måtte et kobbelt fagfolk til for å redde den sterke mannen. Redningsaksjonen tok ca. 1 1/2 time, og kroppen på den skadde var nedkjølt til 28 grader. Magne har alltid vært et friluftsmenneske, og hans styrke var nok årsaken til at han kom seg fort på "bena" igjen. Han ble protesebruker, og kom etter hvert også i kontakt med Tor Dalsheim. Det ble Magnes første bekjentskap med en protese med regulerbar høyde. Den var laget på et verksted i Hakkadal og hadde en høydeforskjell på 6 cm. Ideen var god, men

Magne Hansen ser fordelene med Xtender, og mener det nå er lettere å ferdes i ulendt terreng, og han tar gjerne en skitur sammen med kona

det blir problemer med en vanlig protese. Han kunne tenkt seg en høydeforskjell på 3-4 cm i stedet for 2, men vet ikke helt hvordan det fungerer produksjonsmessig. Men bevarer, Xtender fungerer utmerket, og Magne har ikke hatt problemer av noen art.

Dekker mange behov

For ensidig benamputerte er ikke føtten like. Den levende foten blir varm og kald, stor og liten, ettersom dagene er ulike. Den kunstige er lik hele tiden. Som et kompromiss for å stå rett og greit, tilpasses vanlige proteser slik at den kunstige foten er litt kortere. Er-

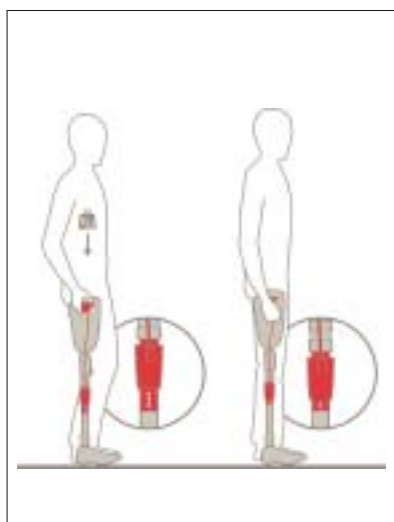
tdemper

farne protesebrukere har etterspurt en mer fleksibel løsning. Særlig til bruk ute i skog og mark, men også på annet ujevnt eller skrånende underlag og i trapper.

Xtender gir denne muligheten for bruker til selv å endre høyden slik at den blir riktig i situasjonen der og da. Et enestående produkt utformet som en modulær komponent som monteres like under kneleddet. En betjeningshendel monteres på utsiden av hylsen i hofte høyde, og når man trykker ned betjeningshendelen, kan lengden på protesen justeres. Når kroppsvekten skiftes over på protesesiden, trykkes Xtender sammen inntil 20 mm. Reguleringshøyden på 20 mm er en "gylden middelvei" som ser ut til å gjøre de fleste fornøyd. Når kroppsvekten skiftes til den andre foten, vil den interne fjærkraften forlenge protesen igjen. Operasjonen er lett å lære. Det finnes tre varianter tilpasset ulik kroppsvekt og aktivitetsnivå. Xtender gir også støtdemping i hvert skritt. Det er både behagelig og avlastende.

Xtender er testet på utvalgte brukere av begge kjønn, ulik alder og aktivitetsnivå. Et stort flertall bruker reguleringsmulighetene flere ganger om dagen. Resultatet er en lettere, tryggere og penere gange, og at terskelen for å komme seg ut blir lavere. For brukere med ryggplager kan muligheten for variasjon i høyden virke avlastende.

En vitenskapelig undersøkelse skal avdekke mer om sammenheng mellom ryggglidelser og protesehøyde.

Xtender er en løsning for benamputerte som opplever at dagene kan være forskjellige.

Enkel å betjene der og da, for variasjonens skyld, fordi det lindrer, fordi den beste stillingen er den neste...

En betjeningshendel monteres på utsiden av hylsen i hofte høyde. Betjening av hendelen frigjør låsen på en teleskopisk føring. Når kroppsvekten skiftes over på protesesiden, trykkes Xtender sammen inntil 20mm. Når vekten skiftes til den andre foten, vil den interne fjærkraften forlenge protesen igjen.

In-Lieu

Bedriften som produserer og markedsfører Xtender heter In-lieu as. In-lieu uttales in-li-ø, og betyr "i stedet for" brukt på engelsk og fransk. In-Lieu er lokalisert i Trondheim og har som virksomhetsidé å utvikle produkter for mennesker med nedsatt førlighet. Produktet Xtender er unikt på verdensbasis og har stor nyhetsverdi. Salgsansvarlig, sivilingeniør Morten Wexels Riser, opplever at brukere har stor interesse for nyvinningen. Noe skepsis er det naturligvis, en terskel skal overvinnes, men det er knapt noen ulemper med produktet, og derfor god grunn til å prøve det.

Inventas

Morselskapet bak In-lieu heter Inventas as, også lokalisert i Trondheim. Inventas, med i dag 12 ansatte sivilingeniører og produktdesignere, er en av landets største virksomheter innen teknisk produktutvikling og design. Årlig tar bedriften hånd om 70 til 100, større og mindre, utviklingsprosjekt for be-drifter og oppfinnere rundt om i landet. Oppgavene favner vidt, fra tannbørste til skipsmaskiner store som hus, fra kirurgiske instrument til kontorstoler.

Sitteteknikk er fellesnevner for mange spennende prosjekt, blant annet stolene på flytoget og en rullestol for barn som lanseres i disse dager.

Høyderegulering

Ideen om Xtender kom til Inventas gjennom ortopeditekniker Bjørn Andersen fra Ålesund, som tok kontakt med Inventas etter anbefaling fra Espen Aspenes ved SINTEF Unimed, for å få hjelp til å videreutvikle et patentert produkt. Det fantes da en prototyp og et fåtall brukere allerede. Tor Dalsheim, benamputert og sauebonde fra Skåbu, var en sterk pådriver for å få frem et egnet produkt.

Prototypen var god nok til å demonstrere prinsippet, men var i sin konstruksjon for stor, tung og dyr til å være industrialiserbar.

Daglig leder i Inventas, Einar K. Selvig, forteller om skepsis til å begynne med, spesielt på den finansielle delen. Det ville medføre store kostnader å videreutvikle dette produktet, og det var betydelig usikkerhet omkring det potensielle salgsvolumet. Lettere ble beslutningsprosessen da Rikstrykdeverket sa ja til å bli samarbeidspartner i videreutviklingen.

Trøndelag Ortopediske Verksted (TOV), og daglig leder der, Svein Sivertsen, ble faglig leder i arbeidet, som foruten Inventas har involvert en testgruppe brukere, fagpersoner fra TOV, fra NTNU og fra SINTEF.

Xtender var klar for salg i midten av desember, og det er ved utgangen av januar solgt omkring 15 enheter. I løpet av året skal det etableres kanaler mot markeder i Nord-Europa. Brukere og utviklere går en spennende tid i møte.

Ring 73 80 25 70 eller se www.inlieu.no for mer informasjon.

- Eg går både på ski og skøyter. Det er også veldig kjekt å laga snømenn, seier Kjersti Jæger Johansen, snart åtte år.

Ski og skøyter

Kjersti har heile vegen synt ein eventyrlig stå-på-vilje. Foreldre og storesøster har heller ikkje vore påfallande hjelpsame.

- Heile tida har vi stilt krav til ho. Realistiske og oppnåelege krav. Vi har stort sett lete ho få gjera som ho vil. Rett og slett gjort minst mogeleg vesen av at ho ikkje har vanlege føter. Ho vert nok aldri nokon sprintar. Men går allereie både på ski og skøyter. Og vi har store planar om at ho skal få prøva sit-

Kjersti kl

Tekst og foto: VIDAR ALFARNES

Hadde alt gått som det skulle, ville ho vore tvilling i dag. Men tre månader ut i svangerskapet, gjekk det galt med det andre fosteret. No er Kjersti snart åtte år. Ho har amputert begge beina over kneet, og har i tillegg sterkt nedsett hørsel. Men humøret har ingen klart å ta frå ho.

Vi har teke turen til eit idyllisk område på Gamle Furuset, eit stykke aust for Oslo sentrum. Ute er det blå himmel, sol og vinter. Ein slik dag du berre må nyta. Og det gjer Kjersti Jæger Johansen. Saman med storesøstera Karine på 12, har dei laga to flotte snømenn. No ropar dei på mamma for å få litt utstyr som dei kan kle dei kvite skapningane opp med. - Vi må ha ein hatt og eit skjerf, seier jentene. Mamma leitar det beste ho kan, og kjem ut med skjerf og caps. Det tykkjer Kjersti og Karine er heilt topp.

Mange operasjonar

Kjersti er fødd med store feil og manglar i begge beina. I løpet av sine første fem år var ho igjennom ikkje mindre enn seks operasjonar. I ettertid kan ein gjerne seia at det var seks forsøk som ho kanskje burde ha vore forutan. Dei hjalp lite og ingenting, og då ho i ein alder av fem år vart konfrontert med at amputasjon nok var det beste, var ho sjølv klar for å få gjennomført inngrepa.

- For oss var det viktig at ho fekk gjort dette før ho byrja på skulen, slik at ho kunne få sjanse til å trenast seg oppatt til skulestart. Rett etter at beina vart fjerna, på Sophies Minde, reiste vi til Bergen. Til Kjetil Atterås. Han gjorde ein veldig god jobb, og allereie 11 dagar etter operasjonen var protesene på plass, fortel mamma Anne Kristin Jæger. Etter ei tid med litt innkøyringsproblem, har protesebruken gått veldig bra.

ski i løpet av vinteren. Kanskje må vi vente til neste vinter? Men ho skal iallfall få sjansen til å prøva, forklarar mamma Anne Kristin og pappa John. Han heiter Johansen til etternamn, og har to eldre ungar frå eit tidlegare ekteskap.

- Dei har også vore til stor hjelp for Kjersti, seier John.

Ramla ned

Det verste for Kjersti har vore, og er nok framleis, trapper. Og det faktum at ho ikkje kan vera med å hoppa strikk. For nokre veker sidan ramla både ho og mamma ned trappa heime.

- Eg skulle bere ho, og det gjekk galt. Skada meg skikkeleg i den eine foten. No har vi sagt at ho får klara seg sjølv opp og ned til rommet sitt. Og som du ser går det greitt også for eiga maskin, smiler Anne Kristin. Kjersti er allereie halvvegs oppe i trappa. Med fotograf i huset, vil ho gjerne vise fram rommet sitt. Eit rosa rom som ho er veldig stolt av. Ikkje minst den flotte himmelsenga. Og alle Barbie-dukkene. Og datamaskina. - Du må berre ta bilete, seier 7-åringen og plasserar seg midt i senga med eit stor smil om munnen.

Ikkje det verste

- Det verste er ikkje protesene. Det er meir plagsamt at eg høyrer så dårleg, seier Kjersti. Og mamma nikkar. - Beina er det miste problemet. Iallefall til denne tid. På grunn av dårleg hørsel tek ting lenger tid på skulen.

aggar ikkje

Heldigvis har vi vore heldige og fått gode ordningar på Furuset skole. Vi har ein avtale om at klassa hennar skal få vera i ørste høgda så lenge Kjersti går på skulen. Det handlar også om at ho skal få undervising i eit rom som har teleslynge installert, seier foreldra. Dei ønskjer også å gje skryt til bydelsfysioterapeut Ellen Løkken.

- Hå hå henne har vi fått hjelp sidan Kjersti var sju veker. I tillegg til den fysiske treninga er det også gull verdt for oss å få tilbakemeldingar på detarbeidet vi legg ned. For det er ikkje tvil om at det må reknast som ein jobb.

Over: Storesøstera Karine og mamma er to gode medspelarar for Kjersti Jæger Johansen.

*T.v. Anne Kristin Jæger og dottera Kjersti kikker på gamle bilete.
- Eg er blitt stor, smiler Kjersti.*

T.h. - Rommet mitt er veldig rosa og veldig fint. Du må berre knipsa i veg, oppmodar Kjersti.

Ein jobb vi har i tillegg til den andre, vanlege jobben vår, hevdar Anne Kristin. Sjølv arbeidar ho i eit forsikringsselskap. John er i grafisk.

Tøff kamp

- Det er mest håplaut å få styresmakter og politikarar til å skjønna skilnaden på hørselshemma og døve. Vi skulle gjerne sett at det fanst skular for desse, men det einaste tilbodet er døveskule. For Kjersti ville det vorte veldig galt om ho med to amputerte bein, også skulle ha brukt teiknspråk. Det ville garantert ført til den totale isolasjon. Vi har trass alt vore heldige med tilbodet vårt. Furuset skole ligg i ein bydel med stort innslag av framandspråklege elevar, der skulen generelt får ein del ekstramidlar til spesialtilpassa opplæring. At Kjersti er protesebrukar har nok også gjort det litt enklare å få forståing for det andre handikappet hennar. Men vi veit definitivt om andre som slit med sine hørselshemma ungar, fortel det engasjerte foreldreparet.

- Ring oss !

Ekteparet Jæger/Johansen er med både

i Norsk Dysmeliforretning og i Momentum. Dei har mang ein gong sett nytten av likemannsarbeid. Då Kjersti hadde amputert begge beina sine, fekk ho møta ein ung gut frå Os utanfor Bergen, som var i same situasjon som ho. - Det er alltid godt å sjå andre på sin eigen alder. Er det folk der ute som treng nokon å snakka med, så er dei hjarteleg velkomne til å slå på tråden. Ofte har andre i liknande situasjon som oss dei same problema og utfordringane. Og ein treng jo ikkje alltid finna opp kruttet på nytt, eller trakka opp dei lengste og mest kronglete stiane ein gong til. Litt hjelp på vegen er alltid godt å få, meiner Anne Kristin Jæger og John Johansen.

Kontakt oss:

Anne Kristin Jæger & John Johansen

Tlf. 2232 1205, mob: 9510 9051

anne.kristin.jeger@enter-forsikring.no

Lever med et smertefantom i foten

En av Gunnar Roséns (t.h) teorier er at fantomsmerter er «minnesmerter» som framkalles i hukommelsen.

Tekst og foto: DAG PETTERSEN

Foten er borte. Men smertene sitter igjen hos Per Meby fra Bodø og Per Kamfjord fra Mo i Rana. Nå har de to navnebrødrene lært mer om å takle smertene i hverdagen av smertepsykolog Gunnar Rosén som har tatt sin doktorgrad på såkalte fantomsmerter. Det vil si smerter i den delen av kroppen som er amputert og borte. Slike smerter kommer fra hjernen.

Gunnar Rosén jobber til daglig på smerteklinikken ved Aker sykehus.

- Vi strever stadig etter å lære mer og forsøker å få pasienten til å akseptere smertene uten at det ødelegger livskvaliteten, sier han. Og han tar gjerne hele familien eller de nærmeste pårørende med i behandlingen.

Den som har amputert må gjennom en sorgprosess som alle føler når de har mistet en del av seg selv. Deretter skal sår gro og stumpe tilpasses en protese. Men så melder fantomsmerter seg fra en fot eller en arm som var der, men som nå er borte.

En av Gunnar Roséns teorier er at fantomsmerter er «minnesmerter» som framkalles i hukommelsen. Rosén anbefaler at pasienter som legges inn til amputasjon ikke skal ha smerter før operasjonen skjer.

Sterke smerteminner

-Kroppen eller hjernen minnes smertene som var der før amputasjonen, sier han. -Hjernen henter smerteminner fra hukommelsessenteret. Vi snakker om minner om smerte som er en del av det som kalles «fantomsmerter», sier Rosén. Hos andre er fantomsmerter mer enn smertefulle minner. Noen føler dem som en konstant murring. Mens andre føler plutselige rivninger.

-Det er som om neglene plutselig blir revet av foten som ikke er der, sier Selma Kolberg fra Ørnes.

Uten at det er medisinsk dokumentert virker det ifølge Rosén som at pasienter som blir holdt smertefrie før amputasjonen ikke må leve i det samme smertehelvetet som mange opplever etterpå. Kroppen husker smertene fra en «fantomkroppsdel». De kommer igjen og igjen som en film som blir avspilt gjentatte ganger.

Først kommer sorgprosessen, deretter skal amputasjonssåret gro. Så kommer fantomsmerterene. Fra v: Tore Kristoffersen, Erna Ness Kvalvik fra Tysfjord (pårørende) og Per Kamfjord.

Under t.v.: Både Per Meby fra Bodø (t.v.) og Per Kamfjord fra Rana sliter med fantomsmerter etter amputasjon.

Under t.h.: Avdelingsleder Omar Aardal på Vensmoen Rehabilitering gir hjelp til ortopediske pasienter fra hele Nordland fylke

varlitt av en nedtur. Jeg har ikke akseptert at det skal være slik, sier den tidligere sjåføren og mekanikeren i SB Nord-landsbuss. Han måtte gi opp å være i arbeid på grunn av fantomsmerter.

Det er «bedre å tenne et lys enn å forbanne mørket», vær aktiv og sørg for at du har noe å se fram til med glede hver dag, er hans oppskrift.

-Slike sosiale sammenkomster som denne gjengen har her oppe på Vensmoen, er helt unik og de har faktisk dempet en del av smertene mine, sier Per Meby.

Han roser også smerteklinikken i Bodø for der har han fått ubeskrivelig mye hjelp.

- Kurset er en oppfølging av et mestringkurs for amputerte som vi hadde i høst sammen med Gunnar Rosén som er en kapasitet når det gjelder fantomsmerter, sier avdelingsleder på Vensmoen rehabilitering Omar Aardal. Han og de ansatte fikk mange lovord om opplegget.

-Jeg har sett folk bli båret inn hit på Vensmoen og sett dem livne til etter noen få dager. Tilbudet er enestående og må absolutt ikke legges ned, sier Selma Kolberg.

-Jeg er også imponert over opplegget her oppe. Selv om man bor i Oslo er det ikke dermed sagt at man får den beste behandlingen. Det er viktig å opprettholde ting som fungerer bra, sier Gunnar Rosén.

Toget tok foten

Detaljerte minner om smerte kan Per Kamfjord fra Rana fortelle om. I flere år våknet han av mareritt der han følte ubeskrivelige smerter der hjulgangene fra toget traff foten. Hver natt opplevde han at foten ble kappet av på nøyaktig samme sted. Kamfjords traumatiske amputasjon skjedde i ei togulykke på Jernverket. Ikke bare ble han arbeidsufør etterpå. Men ranaværingen opplevde reprise av sitt livs mest smertefulle øyeblikk lenge etterpå.

Som et ledd i smertebehandlingen har han og flere andre amputerte fått et tilbud på den ortopediske rehabiliteringsavdelingen på Vensmoen i Saltdal.

Ingen lindring

-Jeg har ofte lurt på om det var smertene jeg hadde før operasjonen som meldte seg som minner, sier Tore

Kristoffersen fra Saltdal. Han fikk ingen smertelindring før amputasjonen sin. Natta før operasjonen lå jeg med store smerter. Siden jeg var ung har jeg slitt med en hofteskade. Men som bonde måtte jeg bite i meg smertene og utføre arbeidet på gården. Jeg har sikkert en høy terskel og tåler mer smerte enn andre. Men natta før operasjonen var ubeskrivelig. Mange ganger har jeg lurt på om det var smertene som jeg hadde før operasjonen som meldte seg som et minne, sier Kristoffersen.

Hjelp på Vensmoen.

Per Meby fra Bodø måtte leggamputerer da blodsirkulasjonen ble borte i beinet under en planlagt operasjon på sykehuset.

Han gledet seg fordi han så på amputasjonen som en befrielse fra den vonde foten. Jeg oppdaget snart at jeg dro med meg de samme smertene som før. Det

Se, hun surfer igjen!

Bethany Hamilton (13) ble verdenskjent da hun mistet sin venstre arm i et haiangrep på Hawaii 31. oktober i fjor. Tenåringen, som den gang var proffaktuell surfer, deltok i en surfekonkurranse da haien plutselig gikk til angrep. Men nå er Bethany tilbake i bølgene. I januar surfet hun på Kailua-Kona i Hawaii, i sin første konkurranse siden hun mistet armen.

(Dagbaldet 13/1 04)

PROGRAM

VÅREN 2004

Program for våren 2004 er fastsatt, slik at dere kan holde av datoene allerede nå. Utfyllende program og invitasjon kommer når arrangementene nærmer seg.

I tillegg til det faste programmet planlegger vi å vise utstillingen «Livsglede» flere steder. Hvor vil vi komme tilbake til. Så følg med.

Sett av disse datoene nå!

23 - 25. april, Solstrand

Årsmøteweekend med utflukt til Rosendal m.v.

(Invitasjon allerede utsendt)

7 - 9. mai, Oslo

Aktivitetsweekend med anledning til å prøve ut forskjellige sports- og idrettsaktiviteter.

11 - 13. juni, Kristiansand

Sørlandsweekend med båttur gjennom Blindleia, sørlandsviser m.v.

BUSKERUD TEKNISK ORTOPEDI AS

Vennlighet

Innsikt

Erfaring

Vinkelveien 2 • Postboks 3568, 3007 Drammen
Telefon 32 80 93 93 • Fax 32 80 93 94

På samme adresse finner du Ortopediklinikken AS med spesialister i generell og ortopedisk kirurgi

Vi spesialtilpasser:

- Protoser
- Ortooser
- Korsetter
- Fotsenger
- Ortopediske sko
- Såler
- Løpsinnlegg

NORD-NORGES ORTOPEDISKE VERKSTED AS

*Individuelt tilpassede
hjelpemidler:*

- proteser
- sko
- ortoser
- såler
- korsetter

(NNOV), mellomveien 23, 9007 Tromsø, Tel 776 00 810, Faks 776 00 830

Poliklinikk med ortopediske legespesialister

Ditt behov - vår utfordring

Les mer om vår virksomhet på
www.tov.no

SERVICE MED ORTOPEDISKE OG TEKNISKE HJELPEMIDLER

Produkter

- Ben- og armproteser
- Ben- og armortoser; støtteskiner
- Korsetter
- Ortopediske spesialsko
- Innleggsåler og fotsenger
- Varmehjelpemidler for kuldeintoleranse
- Kompresjonshjelpemidler for brannskadet hud
- Sitteskall

Tjenester

- Vurdering av behov
- Måltaking og avstøpning
- Produksjon
- Trening og opplæring
- Justeringer og reparasjoner
- Etterkontroll og oppfølging
- Forskning og utvikling

Trøndelag Ortopediske Forening - St. Olavs Hospital - Olav Kyrres gate 17, 7006 Trondheim - Telefon: 73868832 - Telefaks: 73530501 - E-mail: post@tov.no

Genesis II en naturlig måte å gå på!

Beveger du deg i ulent terreng? Gjør du det så er GENESIS II noe for deg. GENESIS II er en multifunksjonell fot med tilnærmet samme bevegelsesmuligheter som din opprinnelige fot hadde.

Den unike buformede foten er energisparende og det resulterer i en fjærlignende reaksjon når tåen forlater underlaget. Frasparket ligner på det din opprinnelige fot hadde. Det som skjer er at den oppsparte energien som skapes når du spaserer blir tilbakeført når foten forlater bakken. Det føles helt naturlig.

Genesis II avanserte multi-axiale ankel gir deg som bruker den en naturlig kontrollert axial rotasjon og defleksjon. Alle disse mulighetene til bevegelse gir en naturlig holdning, gange og mulighet til å drive med alle slags aktiviteter uten å tenke på det ujevne terrenget.

Genesis II blir levert til alle aktivitetsnivå og alle vektclasser.

Tekniske spesifikasjoner

- Høyde 13 cm til pyramidisk topp
- Helhøyder opp til 5,5 cm
- Størrelse 21-26 dame
- Størrelse 21-30 menn
- Leveres i alle aktivitetsnivå
- Brukervekt opp til 115 kg

Støtdemperoversikt

farge	motstand	støtdemper
gul	hard	fremme
grønn	fast	fremme
rød	med. fast	fremme/bak
blå	medium	bak
klar	med. myk	bak
orange	myk	bak
sort	ekstra myk	bak

TA KONTAKT FOR Å FÅ TILSENDT GRATIS DEMOVIDEO

Otto Bock®

DERMA

hudpleie-
program

Dette forebyggende og spesielle hudpleie-program bevarer og fornyer hudens naturlige beskyttelse- og immunfunksjoner. Idielle produkter for protese- og ortosebrukere.

DERMA
repair

453H14

- beskytter og fornyer den utsatte huden. 200 ml

DERMA
prevent

453H12

- beskytter mot trykk & friksjon
- beskytter mot svette og lukt. 100 ml

DERMA
clean

453H10

- Mildt vaske-middel som renser huden, protesen, ortosen og lineren. 500 ml

Kontakt din OrtopediIngeniør!

QUALITY FOR LIFE

Otto Bock Scandinavia AB
Tel 22 32 15 50 • Mobile 90 98 29 92
Fax 22 32 15 52 • www.ottobock.no
Email: per.bjergsrud@ottobock.no

Otto Bock®

Hvilken er din favoritt?

Otto Bocks liner-sortiment strekker seg ifra **stabile linere** i silikon for den aktive brukeren til **trykk-utjevnerende linere** i poly-uretan med optimal komfort egnet for følsomme stumper. Vi kan tilby en liner for hver brukers unike behov. Modellene er helt kompartible og passer i samme protesehylse. Kontakt din Ortopedi-Ingeniør.

QUALITY FOR LIFE

Otto Bock Scandinavia AB
Tel 22 32 15 50 • Mobile 90 98 29 92
Fax 22 32 15 52 • www.ottobock.no
Email: per.bjergsrud@ottobock.no

Husk å nominere
din ortopediingeniør til
Momentumprisen
2004 !

**"STERKE PRESTASJONER
GIR OSS NY
KUNNSKAP"**

Runar Steinstad
- sølvmedalje i VM i spyd 2003

**Senter for
protese-
tilpasning
i Vestfold**

teknomed as
ortopediteknisk senter

Ungelenveien 65, 3225 Sandefjord
TE: 33451875 • Fax: 33451878
E-mail: info@teknomed.no
www.teknomed.no

Runar Steinstad - spydskuteren

**Atterås
Ortopediteknikk as**
Ortopediteknisk Institutt

**Atterås Ortopediteknikk
gir honnør til Momentum**

- for utrettelig arbeid
- for bedring av livskvalitet
- for arm- og benamputerte

Adresse: Fjøsangervn. 215, 5073 Bergen
Tlf. 55 27 11 00. Faks. 55 27 10 99
Internett: www.atteraas.no • e-post: post@atteraas.no

Først i Europa!

Som første ortopediske verksted
i Europa kan vi nå tilby komplett
databasert utstyr for scanning og
utfresing til proteser.

Andre produkter:

- Innleggsåler/fotsenger
- Kneskinner
- Korsetter
- Håndleddstøtter
- Spesielsko/ortopedisk sydde sko
- Ankelskinner
- Halskraver
- Varmehjelpemidler

Hovedkontor i Bodø.
Klinikk hver 14. dag ved:
Helgelandssykehuset Sandnessjøen
Hålogalandssykehuset Stokmarknes

Telefon **75 50 74 20**
Telefax **75 50 74 21**
E-post post@nrv.no
Internett www.nrv.no

Besøksadresse:
Gidiken Jakobsen vei 32
8006 Bodø

**Nordland
Ortopediske Verksted**

www.vestfold.no 2003

**Vestlandets ledende
ortopediske verksted.**

Alt innen ortopediske hjelpemidler.

Tlf: 55 20 64 60, Møllendalsveien 8, 5009 Bergen, www.drevelin.no

**Armproteser
er vår spesialitet**

Norsk Teknisk Ortopedi er spesialister på alt innen armproteser og ortoser. Våre ortopediingeniører har lang erfaring i utarbeidelse av optimale løsninger etter brukernes ønsker og behov. Hvilke muligheter er det i ditt tilfelle? Ta kontakt for en samtale.

NORSK TEKNISK
ORTOPEDI AS
- spesialister på armproteser -

Besøk: Vikaveien 17 | Pb 10, 2312 Ottestad | Tlf.: 62 57 44 44 | Faks: 62 57 44 45 | E-post: nto@ortonor.no | www.ortonor.no

POLIKLINIKK

Spesialister i Ortopedisk kirurgi tar imot pasienter på instituttet hver uke.

Tilbudet omfatter polikliniske undersøkelser med diagnostisering og nødvendig oppfølging.

Ortopedisk Service

Servicen omfatter vurdering, måltaging, tilpassing og kontroll av ortopediske hjelpemidler som fotsenger, lopsinnlegg, såler, sko, proteser, støtteskinner, korssetter mm.

Timebestilling: Tlf 32 83 04 15

Drammen Ortopediske Institutt AS
OFF. GODKJENT - MEDISINSK
Vinjeøst. 10, 3018 Drammen
Tlf. 32 83 04 15 - 32 83 82 35

Skreddersydd Til Brukerens Behov

Ny Low-Profile Pathfinder™

Den prisbelønte Pathfinder foten er nå tilgjengelig i lavere bygghøyde, slik at flere brukere kan få erfare dens avanserte funksjon.

Low-Profile Pathfinder tilbyr den samme dynamiske responsen og spenst som den originale Pathfinder foten. Dens evne til energi-lagring reduserer tretthet i løpet av dagen og bidrar til at brukeren føler økt komfort an kan være mer aktiv.

Spesifikasjon:

- 3cm kortere enn den originale Pathfinder foten, hvilket tillater brukere som har 20cm høyde eller mer i tilgjengelig plass til protesefot

Passer for brukere som veier inntil 159 kg

Maksimal komfort for lårprotesebrukere

Den nye Alpha® AK lineren er ikke bare enda en versjon av en liner for leggprotesebrukere, men er basert på et helt nytt konsept utviklet spesielt for lårprotesebrukere. Den bruker den samme termoplastiske geléen som de andre Alpha produktene og har betydelige fordeler:

- Spesialutviklet geléutforming for økt komfort som gjør det overflødig å bygge inn myke puter i hylsen
- Spesialutviklet materiale for lår som gir fleksibilitet og gjør det lettere å få lineren av og på
- Mulighet til å varme opp lineren slik at den formes helt etter individuelle mål
- Tilgjengelig i flere størrelser/modeller spesielt utformet for lårprotesebrukere

I samarbeid med
Ohio Willow Wood

Thomas
Budenberg

Jari
Byström

Eva
Budenberg

Kurt
Soini

Frantz Robert
Konradsen

Arnt Eirik
Edvartsen

Torgeir
Pettersen

Arnt Johan
Nordgård
Harstad

Sigurd Skårer
Hamar
Ortopediske as

Nytt ortopedisk verksted i nord

Vi produserer, reparerer og leverer:

- Protoser
- Såler/fotsenger
- Ortoser
- Sko/spesialsko
- Korsetter/Brokkband
- Oppbygninger
- Varmeortoser
- Fysioterapi
- Løplab./ganganalyse

Vi har samarbeid med:

- Hamar Ortopediske AS på levering av ortopediske spesialsydd sko.
- Spesialist i Ortopedisk kirurgi

Vi har refusjonsavtale med Rikstrygdeverket.

Ønsker du informasjon, time for tilpassing eller konsultasjon hos ortopedlege, ta kontakt!

Hovedkontor:

Alkeveien 14, 9015 Tromsø

Tlf. 77 60 00 22

Faks 77 60 00 23

Avdeling Harstad:

Storåkeren 9, 9411 Harstad

Tlf. 77 00 57 00

Faks 77 00 57 01

www.aktivortopedi.no • E-post: post@aktivortopedi.no

Hjertelig
velkommen til å
få tilpasset:

- proteser
- ortoser
- korsetter
- fotsenger og innlegg
- ortopedisk fottøy
- barnehjelpemidler
- sits

OCH
OCH ortopedi AS
www.och.no

Oslo & Akershus
23 28 82 00

Østfold
69 30 17 70

Telemark
35 56 15 50

Oppland
61 24 73 30

Møre & Romsdal
70 10 06 70

Ortopediteknikk AS

Livskvalitet på dine premisser

Hovedkontorer

Oslo	Stavern	Sogndal
Sandvika	Sandnes	Førde
Tønsberg	Stavanger	

Besøksadresser

Gran	Voss
Sandefjord	Mo i Rana
Rosendal	Narvik

Ryensvingen 6 | 0608 Oslo | Tlf: 23 03 56 00 | Fax: 22 19 10 51 | www.ortopediteknikk.no

OrtopediService AS

Totalleverandør av Ortopediske Hjelpemidler

Vi står til tjeneste med proteser, ortoser, såler, fottøy m/videre
– fra våre egne kontorer i Kristiansand, Stavanger og Arendal,
samt våre besøkssteder i Mandal, Farsund, Flekkefjord,
Tvedestrand, Grimstad og Risør.

www.ortopediservice.no

Besøks/lev.adr. avd Lund
Bispegr 28
4632 Kristiansand
Telefon: 38 14 45 80
Telefax: 38 09 35 41

Besøks/lev.adr. avd Sentrum
H. Wergelandsgt. 79
4614 Kristiansand
Telefon: 38 10 58 20
Telefax: 38 02 14 70

Besøks/lev.adr. avd Arendal
Grandgården, Langbryggen 19
Telefon: 37 02 45 90
Sørlandets Sykehus Arendal
Telefon: 37 01 43 54

Besøks/lev.adr. avd Stavanger
St. Olavsgt 6
4005 Stavanger
Telefon: 51 53 81 30
Telefax: 51 53 81 31

Momentums lokale kontakter

Vi er til for deg og dine. Kontakt oss gjerne:

Buskerud:
HELGE BORGEVAD
helge.borgevad@selvaag.no
T: 90 16 26 81 (32 85 64 26)

Sogn:
GUNNAR SKAHJEM
gs2000@frisurf.no
T: 91 37 49 94, 57 63 36 69
Fjordane:
ODDNY J. VÅGE
T: 57 85 44 35, 99 69 80 33

Østfold:
ARNE FREDRIKSEN
lajfrede@online.no
T: 69 27 51 39

Hordaland:
KJELL MJÅTVEDT
pegging@online.no
T: 56 17 80 12

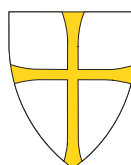
Oppland:
BJARNE FREDRIKSEN
bfred@online.no
T: 61 23 07 52 (91 31 42 81)

Trøndelag:
ELSA SOFIE SOLBERG
T: 74 09 97 76
(99 51 41 12)

Hedmark:
RUNE SØSTUEN
livkarins@yahoo.no
T: 47 02 10 94 (62 42 53 58)

Vest-Agder:
BJØRG NODELAND
mnod@frisurf.no
T: 38 15 70 03 (90 66 31 37)

Troms:
WILMAR HANSSEN
T: 77 07 18 75 (98 49 26 05)

Rogaland:
RUNAR ARNASON
minherre@online.no
T: 40 40 83 66 (51 52 90 45)

Finnmark:
JILL HELEN NILSEN
jill-he@online.no
T: 78 43 43 23 (91 39 57 95)

Telemark:
ØYSTEIN SERKLAND
ecmo@online.no
T: 35 94 12 84 (95 14 15 42)

Nordland:
PER MEBY (Bodø)
per@meby.no
T: 75 58 01 35 (93 41 33 88)

Vestfold:
PAUL HAGEN
p-hagen@online.no
T: 33 46 14 85 (95 70 86 04)

JAN-HENRY SØBERG
(Stokmarknes)
jan_henry48@hotmail.com
T: 76 15 17 14
(91 32 65 70, 94 81 12 02)

GUNNAR BAKKE (Ballangen)
T: 76 92 86 50 (91 35 89 95)

Et godt liv forlenger latteren...

Meld deg inn i Momentum !

Hvem er du? Du er en av oss. Vi er akkurat som alle andre. Vi er unge og gamle, kvinner og menn. Vi er opptatt av hverdagslige sysler, fritidsaktiviteter, jobb, bolig, bil, reiser, kjærester, familie og venner. Det eneste vi egentlig har til felles, er at vi har amputert eller er født uten arm eller bein. Dette bringer oss til gjengjeld tett sammen. Vi har det gøy og du er hjertelig velkommen inn i fellesskapet.

Hva kan du bli med på?

Vi ønsker å bidra til livsglede gjennom informasjon, muntrasjon og inspirasjon. Du kan delta på møter og seminarer hvor aktuelle temaer tas opp og hvor vi alle blir kjent med hverandre. Du får medlemsbladet fire ganger i året med siste nytt på protesefronten og reportasjer fra alle arrangementene våre. I tillegg har vi et stort nettverk av protesebrukere som har bearbeidet sin situasjon, og som gjerne stiller opp for andre. Dette kaller vi likemannsarbeid.

Åpent for alle

Hvis du er i nær familie eller venn til en amputert, kan du ha stor glede av et medlemskap. Du får se at andre har lagt historien bak seg og du kan bygge opp et sosialt nettverk.

Du som arbeider med rehabilitering kan også ha glede av et medlemskap. I Momentum møter du et inspirerende interesseforum bestående av helsepersonell, protesebrukere m.v. Alle ortopediske verksteder, sykehus, opptreningscentre og leverandører er også velkomne som medlemmer for å fremme saker av felles interesse.

Om Momentum

Vi er en interesseforening for arm- og benprotesebrukere, pårørende og alle som er interessert i rehabilitering. Momentum ble etablert i 1996 og har over 500 medlemmer. Styret består til enhver tid av personer hvor minimum 2/3 selv er protesebrukere. Foruten likemannsarbeid, ivrer vi for at protesebrukere skal få en best mulig hverdag. Vi arbeider bl.a. for optimal amputasjonskirurgi - og rehabilitering, ortopedisk teknisk service og smertebehandling. Momentum er tilsluttet FFO.

Bli medlem du også... *Innmelding*

Fyll ut og send inn. Porto er betalt!
Eller meld deg inn på www.momentum.no
Du kan også benytte faks nr 22 44 33 19

Kan sendes
ufrankert i
Norge.
Momentum
betaler
porto

Ja! Jeg/vi ønsker å bli medlem i Momentum! Prisene gjelder for 2004

Kryss av:

☐ Hovedmedlemskap kr 200
for protesebrukere	☐ Støttemedlemskap kr 100
for pårørende, venner, helsepersonell osv.
☐ Familiemedlemskap kr 300
en bruker og en el. flere husstandsmedlemmer	☐ Bedriftsmedlemskap kr 1000
for institusjoner, verksteder og leverandører

Navn _____

Adresse _____

Postnr./Sted _____

Telefon _____

E-post _____

Se www.momentum.no hvis du ønsker mer informasjon før du melder deg inn, eller kontakt eller Nils-Odd Tønnevd på tlf 22 44 87 97, mob. 92 20 16 26 eller e-post nils@connectum.no

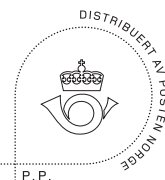
SVARSENDING

Avtale nr 140116/21

MOMENTUM
SKØYEN BEDRIFTSSENTER
0212 OSLO

A PRIORITERT
PRIORITAIRE

NORGE

Returadresse:
Momentum
pb 49 Skøyen
0212 Oslo

Hver aktiv når du velger...

3 GODE RÅD VED INNKJØP

1. **Prøvekjør ikke bilen i bilhallen - test bilen på landeveien.**
Prøv valgfri Flex-Foot i 60 dager hjemme med full returrett. Vi tror på våre produkter!
2. **Vinterdekk, støtdempning, terreng gående...**
Monter tilbehøret som er nødvendig for akkurat deg.
Flex-Foot har et komplett sortiment proteseføtter for de fleste behov og funksjonskrav.
Vi har det du søker!
3. **Velg et etablert varemerke.**
Trygghet, kvalitet og videreutvikling.
Velg Flex-Foot så vet du hva du får.

lav bygghøyde

standard
føten!

støt- og
rotasjons-
dempning

justerbar
hælhøyde

ekstra god
bevegellighet
i ankelen

FLEXFOOT®

Kontakt din ortopediingeniør eller
Øssur Nordic for mer informasjon.

Øssur Nordic tel. +46 18 18 22 00 e-mail: info@ossur.com

www.ossur.com

Life Without Limitations